

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobkyne : **JUDr. A. S.**, bývajúca v Ž., zastúpená Advokátskou kanceláriou JUDr. P. K., JUDr. A. S. s.r.o., so sídlom Ž., proti žalovanej : **M. K.**, bývajúca v Ž., **o ochranu osobnosti – ustanovenie zástupcu z radov advokátov**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 16 C 86/2006, o dovolaní žalovanej proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 31. augusta 2011 sp.zn. 9 Co 270/2011

t a k t o :

Dovolanie **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina uznesením z 28. marca 2011 č.k. 16 C 86/2006-169 žiadosť žalovanej zo dňa 28.1.2011 o ustanovenie zástupcu z radov advokátov zamietol. V odôvodnení uviedol, že pri rozhodovaní vychádzal z preukázaných pomerov žalovanej v čase rozhodovania súdu o jej žiadosti na ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Žalovaná preukázala súdu iba to, že poberá dávky v hmotnej núdzi vo výške 125,57 € mesačne. V potvrdení uviedla iba svoje osobné údaje, bližšie údaje o svojich osobných a majetkových pomeroch neuviedla, nepreukázala a neuviedla, či je vlastníkom, resp. spoluvlastníkom nejakého nehnuteľného majetku alebo hnuteľného väčšej hodnoty, nepreukázala súdu aké sú jej mesačné výdavky, napr. výdavky a náklady na bývanie (plyn, elektrina), aké má výdavky na iné nevyhnutné životné potreby, z čoho ich uspokojuje, s kým býva v spoločnej domácnosti. To, že žalovaná poberá dávky v hmotnej núdzi nie je možné automaticky bez ďalšieho považovať za dôvod pre oslobodenie od súdnych poplatkov a splnenie podmienky na ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Žalovaná bola v konaní zastúpená advokátom JUDr. Mgr. Š. B., a to na základe rozhodnutia Centra právnej pomoci, kancelária Žilina zo dňa 14. januára 2008, rozhodnutím Centra právnej pomoci zo dňa 6. júla 2009 bol žalovanej odňatý nárok na poskytnutie právnej pomoci z dôvodu nesúčinnosti. Skúmal taktiež potrebu

ochrany záujmov žalovanej ustanovením zástupcu z radov advokátov. Predmetom konania je ochrana osobnosti. Uznesením č.k. 16 C 86/2006-115 zo dňa 13. septembra 2010 súd rozhodol tak, že pokračuje v prerušenom konaní. Žalovaná proti predmetnému uzneseniu podala riadne odôvodnené odvolanie so všetkými zákonnými náležitosťami, podaním zo dňa 28.1.2011 požiadala súd o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, podaním zo dňa 15.2.2011 ospravedlnila svoju neúčasť na pojednávaní nariadené na deň 21.2.2011 z dôvodu práceneschopnosti, toto ospravedlnenie podrobne odôvodnila, zároveň poukázala aj na judikatúru súdov, z čoho možno vyvodiť, že žalovaná bude v konaní riadne hájiť svoje záujmy aj bez ustanoveného advokáta. Nezistil, že by žalovaná trpela telesnou alebo inou chorobou, ktorá by jej bránila zúčastňovať sa konania pred súdom, alebo by obmedzovala jej postulačné schopnosti. Skutočnosť, že žalovaná je t.č. práceneschopná, nebráni tomu, aby sa následne mohla riadne zúčastniť pojednávania. Paušálne uznanie zložitosti právnej stránky prípadu, hoci z objektívnych dôvodov, ako dôvodu pre ustanovenie zástupcu by znamenalo plošné zvýhodnenie jedného z účastníkov v súdnych konaniach, čo by vo svojich dôsledkoch bolo nepochybne v rozpore so zásadou rovnosti účastníkov občianskoprávneho konania podľa § 18 O.s.p.

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Žiline uznesením z 31. augusta 2011 č.k. 9 Co 270/2011-182 potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa. Odvolací súd mal za to, že postup prvostupňového súdu bol správny a rozhodnutie nie je v rozpore so zásadami ochrany základných práv a slobôd účastníka, garantované ústavou. Prvostupňový súd správne poukázal jednak na to, že v tomto prípade sa rozhoduje na návrh, ktorý musí byť riadnym spôsobom zdôvodnený a tvrdené skutočnosti o osobných, majetkových a sociálnych pomeroch musí hodnoverne doložiť sám žiadateľ. Ďalej súd správne prihliadal aj na skutočnosť, že v zmysle zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi bola žalovaná posudzovaná a bol jej ustanovený advokát na zastupovanie v konaní. Pre jej nesúčinnosť bolo zastupovanie zrušené. Tieto skutočnosti vyhodnotil prvostupňový súd správne, keď dospel k záveru, že za týchto okolností by ustanovenie zástupcu z radov advokátov okrem iného bolo v rozpore so zásadou rovnosti účastníkov občianskoprávneho konania. Nezdiera názor odvolateľky, že pokiaľ jej bola priznaná dávka v hmotnej núdzi a pokiaľ teda zistený skutkový stav bol dostačujúci pre rozhodnutie správneho orgánu, nie je potrebné konanie pred súdom rozhodujúcim o dôvodnosti ustanoviť účastníkovi advokáta v konaní opakovane preukazovať tvrdené skutočnosti a povinnosťou

súdu by tak bolo len vziať do úvahy rozhodnutie správneho orgánu a bez inej možnosti vyhovieť návrhu na ustanovenie zástupcu.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná, ktorého prípustnosť odvodzovala z ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p., t.j. postupom súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom tým, že svoje rozhodnutie súdy náležite neodôvodnili. Odvolací súd sa s väčšou časťou jej obrany nezaoberal a ani neodôvodnil, prečo nepovažoval za potrebné sa ňou zaoberať. Naopak opakovane jej kladie za vinu nevy písanie strany č. 2 tlačiva a odobratie jej advokáta Centrom právnej pomoci pre nespoluprácu. Má za to, že odvolací súd svojím odôvodnením poukazuje len na skutočnosti v jej neprospech avšak na jej obranu v rozsahu ako uvádza v odvolaní nereflektuje. Jeho odôvodnenie sa jej tak javí ako nepresvedčivé a neodôvodnené. Odvolací súd ani neskúmal dôvod, prečo jej bol CPP odňatý právny zástupca. Jednalo sa o neúmyselné pochybenie z dôvodu zlého zdravotného stavu, pričom tvrdosť zákona neumožňovala t.č. opravný prostriedok. Navrhla, aby dovolací súd zrušil uznesenie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či sú splnené podmienky dovolacieho konania.

Vzhľadom na charakter rozhodnutia, proti ktorému bolo podané dovolanie, aj keď nemá žalovaná právnické vzdelanie a nie je zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), dovolací súd nepovažoval nedostatok povinného zastúpenia za prekážku, ktorá by bránila vydaniu rozhodnutia, ktorým sa dovolacie konanie končí. So zreteľom na to, že predmetom dovolacieho prieskumu má byť rozhodnutie, ktorým nebolo vyhovené žiadosti žalovanej o ustanovenie zástupcu z radov advokátov v zmysle § 30 O.s.p., nemožno striktne trvať na splnení podmienky povinného zastúpenia v dovolacom konaní. V opačnom prípade by bol popretý nielen zámer, ktorý sledoval účastník konania podaním dovolania, ale tiež účel dovolacieho konania, v ktorom predmetom posúdenia má byť záver odvolacieho súdu o (ne)splnení podmienok pre ustanovenie zástupcu z radov advokátov súdom (pozri napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. februára 2007 sp.zn. 2 Cdo 329/2006).

Dovolací súd preto z uvedeného dôvodu pristúpil k posudzovaniu procesnej prípustnosti dovolania proti uzneseniu krajského súdu napriek tomu, že dovolateľka bez právnického vzdelania nie je zastúpená advokátom.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie v danom prípade smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu. Dovolanie proti rozhodnutiu v tejto procesnej forme je prípustné, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 O.s.p.) na zaujatie stanoviska, dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm.c/ O.s.p. (§ 239 ods. 1 O.s.p.).

Dovolanie je tiež prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo jeho vyhlásenie za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 O.s.p.). Keďže napadnutým je také uznesenie odvolacieho súdu, ktoré nevykazuje znaky uznesení uvedených v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p., nemožno prípustnosť dovolania proti nemu vyvodiť z týchto ustanovení.

S prihliadnutím na zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. zaoberal sa dovolací súd aj tým, či v konaní nedošlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), pokiaľ a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom,

g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Žalovaná namietala, že odvolací súd (ako i súd prvého stupňa) nedostatočne odôvodnil svoje rozhodnutie, čím jej bola odňatá možnosť konať pred súdom podľa § 237 písm.f/ O.s.p.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že, k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva, alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní, obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Do práva na spravodlivý súdny proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/2004).

Právo na spravodlivý súdny proces neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi (I. ÚS 50/2004).

Do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd nepatrí ani právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/1997), resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných predpisov, ktorý predkladá účastník konania (II. ÚS 3/1997, II. ÚS 251/2003).

To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Judikatúra tohto súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, Séria A, č. 303-A, str. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, Séria A, č. 303-B, Georgiadis c. Grécko, z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko, z 19. februára 1998).

Rovnako sa aj Ústavný súd Slovenskej republiky opakovane vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie (viď napr. nález III. ÚS 119/2003-30). Ústavný súd vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/2003).

Podľa ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný) prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Odôvodnenie rozsudku musí mať náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 O.s.p.). Súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vypoariadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozsudku je vysvetliť

postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu musí byť zároveň aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozsudok odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p., je nepreskúmateľný.

Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižších stupňov zodpovedajú vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí.

Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávany prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil. Z odôvodnenia uznesenia nevyplýva jednostrannosť ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím účelu, podstaty a zmyslu. Súd prvého stupňa vzhľadom na vykonané dokazovanie primerane vysvetlil, v čom žalovaná podľa jeho názoru nespĺnila podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov, teda nespĺnila podmienky na ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Samotná skutočnosť, že žalovaná sa s dôvodmi uvedenými v uznesení prvostupňového súdu nestotožňuje, neznamená, že jeho odôvodnenie nezodpovedá požiadavkám, ktoré na túto časť uznesenia kladie vyššie citované zákonné ustanovenie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní veci dospel k záveru, že aj odvolací súd v odôvodnení napadnutého uznesenia zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil. Jeho rozhodnutie nemožno považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné, pretože odvolací súd sa pri výklade a aplikácii právnych predpisov neodchýlil od znenia príslušných ustanovení a nepoprel ich účel a význam.

Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o nepreskúmateľnosti, zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu.

Odvolací súd svoje rozhodnutie riadne odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p. (čoho sa žalovaná v konaní domáhala, čo bolo predmetom odvolania žalovanej, ktoré skutočnosti má za preukázané, z akých dôkazov vychádzal, akými úvahami sa pri ich

hodnotení riadil a ako vec právne posúdil). Uviedol, že sa stotožňuje s odôvodnením uznesenia súdu prvého stupňa a inými slovami ale obsahovo totožne konštatoval, že o žiadosti sa rozhoduje na návrh, ktorý musí byť riadnym spôsobom zdôvodnený a tvrdené skutočnosti o osobných, majetkových a sociálnych pomeroch musia byť hodnoverne doložené a preukázané. Poukázal aj na nesúčinnosť žalovanej, pre ktorú jej bola zrušená právna pomoc Centrom právnej pomoci. Odvolací súd sa vo svojom odôvodnení vysporiadal aj s odvolacími námietkami žalovanej ohľadne zisťovania skutkového stavu pre preukázanie dôvodov na ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Odôvodnenie uznesenia odvolacieho súdu obsahuje podľa názoru dovolacieho súdu dostatočné skutkové aj právne dôvody, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie vo veci dovolateľky a nemožno ho považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené a arbitrárne. Dôvody, na ktorých založil svoje rozhodnutie nie sú podľa názoru dovolacieho súdu rozporné alebo svojvoľné. Odvolací súd v podstate prevzal skutkový stav ako ho ustálil súd prvého stupňa (aj keď ho slovné vyjadril inak) a stotožnil sa jeho právnym názorom.

Treba uviesť, že rozhodnutím o neustanovení zástupcu z radov advokátov nebola žalovanej odňatá možnosť konať pred súdom. Tento záver opodstatňuje predovšetkým skutočnosť, že Občiansky súdny poriadok dáva odňatie možnosti konať pred súdom výslovne do súvislosti s faktickým procesným postupom súdu, nie s jeho právnym posúdením určitej otázky (vrátane otázky splnenia podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov a podmienok pre ustanovenie zástupcu z radov advokátov súdom). Pokiaľ by sa aj prípadne súd pri rozhodovaní (posudzovaní tejto otázky) dopustil omylu aplikácii práva, mal by jeho postup za následok (len) nesprávne rozhodnutie, nie však procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. Nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.) je prípustným dovolacím dôvodom, ktorý možno uplatniť vtedy, ak je dovolanie prípustné, samo osebe prípustnosť dovolania nezakladá. Dovolanie je v ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku upravené ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý nemožno podať proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolania, nemožno napadnuté rozhodnutie podrobiť vecnému preskúmaniu a preto ani zohľadniť prípadné vecné nesprávnosti rozhodnutia. Nesprávne skutkové zistenie (namietané žalovanou), ktoré má za následok vydanie nesprávneho rozhodnutia súdu, samo osebe tiež nezakladá prípustnosť dovolania (nie je vadou konania v zmysle § 237 O.s.p.).

Z uvedeného vyplýva, že procesnú prípustnosť dovolania žalovanej nemožno vyvodit' z ustanovenia § 239 O.s.p. a v dovolacom konaní neboli zistené ani dôvody prípustnosti dovolania uvedené v § 237 O.s.p. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovanej, ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je tento opravný prostriedok prípustný odmietol (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm.c/ O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. marca 2012

JUDr. Jozef Kolcun, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová